

xtro realm csoportos kiállítás
Stúdió Galéria, Budapest, 2017. november 7-30.
© Fotó: Simon Zsuzsanna

életlen tárgyaké vagy embereké): a kötetből, a teljesség igénye nélkül példák erre KELE FODOR ÁKOS (*Nyitott befoglaló/erszény/*), ZILAHAI ANNA (*Robotméh*) vagy DERES KORNÉLIA (*Növényidő*) versei. A versek egy másik típusa újfajta *természettúra* létrehozását tűzi ki céljául. A humanista-modernista tájesztétika, amiben a táj kép-ként, a nézői szubjektum felől kapja meg jelentését, egyre több szerzőnél felülíródik. A természeti látvány *anyagyszerűsége* válik „ember nélküli jelenlétté”, ide sorolhatók például Zilahi Anna geológiát „megszemélyesítő” versei (*Archipelágó, Echológáció, Kiáradás három égitesten*). Ezeken túl, a témakörhöz tartozó sok más probléma is felvetődik a kötetben: TÓTH KINGA apokaliptikus hangulatú versei (*Géplélek, Tektónia*) mellett más szövegek az elvont kategóriák helyett az egyest, a megismételhetetlent emelik ki (Kele Fodor: *Tömeges elhulási nemesemény*), de érdemes megemlíteni Tóth Kinga *Oktopusz* című versét, amit akár DONNA HARRAWAY „rokonulás” fogalmának megidézéseként is olvashatunk. Ami biztosan közös bennük, az az emberi *bent* és az emberen kívüli *kint* összeméréséből fakadó köztesség, és sok esetben az ezzel járó melankolikus idegenség érzése. Az ide kapcsolódó, a képzőművészetben általában „new materialism” címke alatt futó trendek is évek óta jelen vannak a nemzetközi, és egy ideje – az itthoni művészeti közegben. Az *extrodæsiában* is sok helyen előkerül az anyag és a tárgyak *ontológiájának* témája, ami közvetlenebbül is kapcsolódhat a vizuális művészetek esztétikai problémáihoz: „dolog és tárgy” szócikk, Heidegger fenomenológiája, BRUNO LATOUR „beredőződés” fogalma, a „tárgyak 5 típusa”, LEVI BRYANT a tárgyak képességéről szóló gondolatai, „virtuális tulajdonképpen léte” stb., de ide kapcsolódik Nemes Z. Mária irodalmiasabb *tárgyak/barkácsolás*¹² című szövege is. Történeti kitekintésként még

12 *extrodæsia*, 49.

Kant a „magánvaló dolgokról” szóló szövegrészletét is idézik önálló szócikként.

A kötet képanyaga is ebből az elméleti háttérből érthető meg. A szövegek között fel-felbukkanó képek Süveges Rita munkái: a *tárgyak autonóm valóságának* a megjeleníthetőségével foglalkoznak. Süveges egy számítógéppel generált 3D-s fiktív, kies tájban helyezett el, montírozott egymásra különféle CGI technikával készült elemeket, objektumokat: organikus, elágazó formákat, a természetből vett elemeket, mint egy lepényfa beszkenelt tövis, de találunk utalást JAMES LOVELOCK fekete és fehér százsorszápeire, a *Daisy-world* névre keresztelt Gaia-elmélet modelljére is. A megjelenítés módjának lényege a számítógépes képalkotás virtuális jellegének felerősítésén van, ennek célja pedig – ahogyan azt Süveges megfogalmazta – az, hogy a kép is kirajzolja, vagy legalább sejtse a „tudásunkon túl lévő, nehezen meghatározható autonóm lényegét”.¹³ A könyv természetes és természetellenes zöld árnyalatokkal operáló designja is nagyon karakteres, segít abban, hogy a szövegtest a maga szokatlan töredezettségében, amire a darabos, itt-ott íves margókkal „beugratott” történel is ráerősít, végül a maga módján homogén egységként jelenjen meg.

Süveges doktori kutatási témája egyébként az *antropocén tájképe*, a történeti elképzelések által tárgyiasított természet „képének” esztétikai konstrukciója,¹⁴ és ehhez kapcsolódnak az utóbbi években kiállított festményei is. 2017-es *Pet Planets* című sorozatán kínai webáruházak raktáraiban álló, felfújható bolygó-lufikat festett meg, szemléltetve a Földről készült felvételek banalitását. Ezek – ahogyan

13 Ld. 6. számú jegyzet

14 Vö. Süveges Rita: Túl a képslapon – természetkép a táj ökokritikai vizsgálatában. *xtro realm / Klímaképzlet Reader VI.*, 2020. május 25., ld. <http://tranzitblog.hu/tul-a-kepslapon-termeszetkep-a-taj-okokritikai-vizsgalataban/>

ő fogalmazott – az emberi elme számára felfoghatatlan, absztrakt tudományos ismereteket, a bolygó ökoszisztémájának komplexitását egyetlen képbe sűrítve igyekeznek sikertelenül reprezentálni.¹⁵ Ezek a festmények még inkább egyfajta illusztratív, kritikai funkciót töltenek be, míg az *Out of Control*¹⁶ című kiállításán bemutatott, a szén-körforgás különféle stációit, az anyag örök átalakulásban lévő állapotait feldolgozó munkájában már – különféle festészeti technikákkal kísérletezve – az absztrakció és a figurativitás keverésével sokkal plasztikusabban ragadta meg a világ anyagságának heterogenitását.

Horváth Gideon egyéni praxisában¹⁷ egészen más médiumokban, de szintén a tárgyak, az anyag kérdésével foglalkozik. Természetes és mesterséges anyagok saját érzéki, taktilis tulajdonságain keresztül reprezentálja ugyanezt a *hibrid* valóságfelfogást. Legutóbb *Deviation finds a way*¹⁸ címmel állította ki méhviasz-kísérleteinek legújabb eredményeit a Glassyard Galéria csoportos kiállításán. A heteronormatív érvelést cáfoló példaként említhető állatok (fogságban élő koalák, szakállas agámák, leopárd meztelencsigák) reprodukív szerveit, embrióit formázta meg a kihalással fenyegetett méheket felidéző, könnyen alakítható materiából, az indexikus utalás mellett így azok organikus anyagságát is megidézve.

Az xtro realm csapata a tagok egyéni bemutatkozásai mellett a mai napig folytatja szervezői, kultúráközvetítői munkásságát,¹⁹ könyvük azonban semmit sem veszít aktualitásából. Az utóbbi néhány évben egyre gyakrabban nyílnak csoportos és egyéni kiállítások, amik elméleti kontextusa a fent vázlatosan bemutatott gondolatísághoz kapcsolódik, alaposabb megértésükhöz pedig elengedhetetlen alaptudást nyújt a kötet.

Az *extrodæsiával* azonban nem csupán ismeretterjesztő platform született: mivel a kötet ugyanazon problémakört *tudományos, költői és vizuális* szinten is kommunikálja, legalább annyira tekinthető művészkönyvnek is, mint tematikus enciklopédiának. Az *extrodæsia* véleményem szerint önmagában szép példa arra, hogy a művészeteknek nem kell lemondaniuk saját immanens esztétikai lehetőségeikről ahhoz, hogy megfeleljenek az *interdiszciplinaritás* elvárásainak, sőt: saját szerepük felvállalásával a tudományok egyenértékű társai lehetnek. A könyv egyik vállalása volt a gondolatok személyes és közvetlen megértésének elősegítése különféle médiumokon keresztül: nem „csak illusztrálva”, hanem egy valóban másfajta tapasztalást lehetővé téve kiegészíteni az alapvetően elméleti felvetéseket, és ezt sikeresen teljesíti is. Ahogyan LOSONCZ MÁRK filozófus fogalmazta meg nagyon pontosan a kötethez írt előszavában²⁰: „Az egyik szócikkről a másikra, az egyik vizuális betétről valamely prózaversre ugrás nem két elem közti mechanikus váltás, hanem teremtő összekapcsolás.” Az *extrodæsia* egyszeri és szubjektív, de számos irányban nyitott, a szó szoros értelmében vett művészeti „eseményé avatja ezeket a sokrétű elágazásokat”.

15 <https://xtro-realm.tumblr.com/post/171724330531/suveges-rita-blue-planet-mars-mission-akril>, <http://ritasuveges.com/on-canvas/pet-planets/>

16 Süveges Rita / *Out of Control*. 1111. Budapest (Kende utca 1.), 2020. január 8-11. ld. <https://balkon.art/home/online-2020/suveges-rita-out-of-control/>

17 Horváth Gideon / *Decaying structures have a sweet smell*. Stúdió Galéria, Budapest, 2019. május 24 - június 6. ld. <http://studio.c3.hu/arch/horvath-gideon-decaying-structures-have-a-sweet-smell/>; Horváth Gideon / *I put my hand into a beehive*. Budapest Galéria, Budapest, 2019. július 17 - augusztus 25., kurátor: GADÓ FLÓRA, ld. <http://budapestgaleria.hu/2019-kiallitasok/horvath-gideon-i-put-my-hand-into-a-beehive/>, illetve a jelen számban HORVÁTH MÁTYÁS írását.

18 *Unstable State of Thing*. Glassyard Gallery, Budapest, 2020. augusztus 12 - szeptember 11. ld. [https://www.glassyard.hu/exhibitions/2017/7/17/aktulis-killits-y438p-rjbt.](https://www.glassyard.hu/exhibitions/2017/7/17/aktulis-killits-y438p-rjbt;); illetve <https://gideonhorvath.com/Deviation-finds-a-way>

19 Legutóbb idén októberben jelentkeztek a budapesti tranzit.hu *Mezoszféra* magazinjának 9., *Climate Imaginary Reader* című számába írt tanulmányokkal. ld.: <http://mezoszfera.org/category/9-climate-imaginary-reader/>

20 LOSONCZ MÁRK: Előszó egy enciklopédikus vállalkozáshoz. in: *extrodæsia*, 10.

inside express →

Fiatalképzőművészek
Stúdiója Egyesület

studio.c3.hu

ZÉKÁNY DIA

Apa garázs IV., 2018,
olaj, vászon, 150×150 cm

London calling II., 2019,
olaj, vászon, 150×110 cm

hátsó borító →

EX-ARTISTS' COLLECTIVE

Gaia lándzsái, 2017

Végre tanulhatunk valamit, 2019

A Kisterem csoportos kiállítása.

Kincsem Palota, Budapest

<https://www.kisterem.hu/vegretanulhatunk-valamit-2020/>

© Fotó: Eln Ferenc

Közel egy évtizede foglalkozom a felhalmozás, gyűjtögetés, és az ebből fakadó rendtelenség 21. századi problémájának művészeti oldalról való megvilágításával.

Évekig a családi házunk, az otthon intim terei, enteriőrjei voltak a középpontban, majd bővültek a barátok, ismerősök és ismeretlenek helyszínével. A környezet és az ember viszonyát tanulmányozó alkotói vizsgálódás érdekel, a mögöttük meghúzódó pszichológiai és szociológiai jelenségek megfigyelését, feltárását szem előtt tartva.

Az utóbbi években a belső terek mellett a külső terek is az érdeklődésem fókuszába kerültek; ilyenek például a hátsó kertek, udvarok, műhelyek, raktárhelyiségek, garázsok, különböző kiszolgáló helyiségek. Az udvar a ház folytatása, meghosszabbítása, ami ugyanúgy tükrözi a benne élőket, mint a lakás többi része. Ezek gyakran rumlisak, szedett-vetett, felhalmozott kellékek sokaságából állnak, sokszor a tér „vakfoltjai”, amelyeket a tekintetnek illik elkerülni, mert azok a porta olyan részei, amelyek úgy mond „nem illenek bele a képbe”. A tárgyak összevisszaságai véletlenszerű, kollázs jellegű elegyet képeznek, egyfajta „buhera installációkká” válnak. (ZÉKÁNY DIA)

A „London calling” című festménysorozat az egyik kutatásom anyagából készült (ÚNKP ösztöndíj), ahol a tipikus londoni sorházak hátsó udvarainak esetleges rendetlen állapota érdekelt. Az angolokat elég pedáns embereknek gondoljuk, de a festményeket szemlélve a helyszínek lehetnének akár egy szegényebb vidéki magyar településen is. Szerettem volna a tipizáló elképzeléseinket kicsit árnyalni azzal, hogy megmutatom; a gyűjtögetés, a holmik felhalmozása nagyjából mindenhol jelen van, struktúrájában hasonlóak egymáshoz, és egy meglehetősen fontos, a fogyasztói társadalom egyik mellékhatásának, problémájának is tekinthetjük. (ZÉKÁNY DIA)

